

Nr 149.

Av herr **Fagerholm**, *angående förstärkning av förhandlingsrätten för stats- och kommunalanställda tjänstemän.*

Enligt nu gällande författningar rörande förhandlingsrätt för statstjänstemän och kommunaltjänstemän gäller som bekant den huvudregeln, att förhandlingsrätten icke medför någon inskränkning i vederbörande myndighet tillkommande beslutanderätt i de frågor en förhandling avser. Denna regel har medfört, att förhandlingsrätten stundom blir tämligen illusorisk; den kan ofta i praktiken endast taga sig uttryck i en rätt för tjänstemannaorganisationen att få sin mening i förhandlingsfrågan tagen till protokollet. Ur förhandlingssynpunkt måste de offentliga tjänstemännen anses sämre ställda än de hos stat och kommun anställda arbetarna.

I september 1943 aktualiserades frågan om en revision av lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän genom skrivelse till Konungen från Tjänstemännens centralorganisation (TCO), i vilken skrivelse närmare angavs, på vilka punkter lagen enligt TCO:s uppfattning befunnits mindre ändamålsenlig.

I skrivelsen framhåller TCO bl. a. följande: Avgränsningen av lagens tillämpningsområde med utgångspunkt från om vederbörande tjänsteman är underkastad ämbetsmannansvar eller ej har visat sig i praktiken vara klart olämplig. Det hör till undantagsfallen, att kommunerna vid fastställande av tjänstebestämmelser eller avlöningsvillkor företaga en uppdelning av tjänstemännen efter de i lagen angivna grunderna, något som i sin tur medför, att vid förhandling rörande anställningsvillkoren vid ett verk för vissa tjänstemän vid verket rätteligen borde gälla den allmänna förhandlingsrättslagens regler och för andra den kommunala förhandlingsrättslagens bestämmelser, oaktat anställningsvillkoren vid verket såväl ur kommunens som ur de anställdas synpunkt utgöra en enhetlig fråga, som bör handläggas efter likartade regler. Ur tjänstemannaorganisationernas synpunkt är det vidare otillfredsställande, att de sakna rätt att medverka vid de olika stadierna i en frågas handläggning. Önskvärt vore att tjänstemännen bereddes tillfälle till förhandling vid uppdrättandet såväl av preliminärt förslag som slutligt förslag till beslut i ärendet, något som borde uttryckligen utsägas i lagtexten. Att märka är även att lagen icke erbjuder något påtryckningsmedel gentemot förhandlingsvägrande kommun, något som är särskilt betänkligt, enär besvärsmått över kommunal myndighets beslut enligt regeringsrättens praxis icke tillkommer tjänstemannaorganisationerna.

Bland de övriga bristfälligheter i lagen, som av TCO påtalas, kan här nämnas att någon tid inom vilken förhandling skall upptagas icke finnes angiven i lagen, vilket ofta medför, att förhandlingarna draga oskäligt långt ut på tiden, samt att bestämmelser saknas om att kommunal myndighets förslag angående tjänste-, löne-, anställnings- och pensionsfrågor skola delgivas vederbörande organisation genom särskild skrivelse.

Med särskild styrka påtalar TCO slutligen det förhållandet, att lagen icke lämnar någon möjlighet öppen att föra en strandad förhandling vidare till högre kommunalt organ eller statlig myndighet samt att kommunaltjänstemännen betagits möjligheten att i likhet med de privatanställda tjänstemännen anlita förlikningsman resp. opartisk ordförande och skiljenämnd.

De av TCO anförda synpunkterna beträffande förhandlingsförfarandet för kommunala tjänsteförhållanden synes i allt väsentligt välbetänkta och värda beaktande. Den utredning, som TCO begär i sin skrivelse, torde därför böra snarast möjligt komma till stånd. Med hänsyn därtill, att den kommunala förhandlingsrättslagen har i stort sett samma konstruktion som den för statstjänstemännen gällande kungl. kungörelsen angående förhandlingsrätt, synes det påkallat, att jämväl nämnda kungörelse blir föremål för utredning och överarbetning.

Bortsett från ovan anförda omständigheter, som tala för en revision av reglerna för de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt, kan emellertid även följande framhållas:

Under de senare åren har man kunnat konstatera en relativ försämring av framför allt de statliga tjänstemännens ställning. Dels har löneutvecklingen icke kunnat hålla jämna steg med utvecklingen på den privata arbetsmarknaden, och dels har anställningstryggheten på olika sätt uppluckrats. Detta är betänkligt lika väl ur samhällets som ur tjänstemännens synpunkt. Det bör därför vara av vikt att löntagarorganisationerna bland de stats- och kommunalanställda tjänstemännen utvecklas och förstärkas så, att tjänstemännen få det instrument för bevakande av sina intressen som de, lika väl som löntagarna på den privata arbetsmarknaden, oundgängligen äro i behov av. För att denna utveckling skall kunna genomföras, är det emellertid behövt, att till organisationernas förfogande står en förhandlingsordning, som uppfyller skäligen fordringar på ändamålsenlighet och effektivitet.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning med förslag rörande förstärkning av förhandlingsrätten för de stats- och kommunalanställda tjänstemännen.

Stockholm den 20 januari 1945.

P. Hj. Fagerholm.